

Vergaderjaar 1994–1995

23 956

Verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in 1993

Nr. 1

VERSLAG

Vastgesteld 27 oktober 1994

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten¹ heeft de eer verslag uit te brengen van haar werkzaamheden in het jaar 1993.

1. Samenstelling van de commissie

De samenstelling van de commissie bleef in het verslagjaar ongewijzigd.

2. Overzicht van de verrichte werkzaamheden

Om in de tijd gelijk op te lopen met het Jaarverslag van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), bracht de commissie op 30 juni 1993 verslag uit van haar werkzaamheden over de periode juli 1992 – december 1992 (kamerstuk 23 225, nr. 1). Dat eerst nu verslag wordt gedaan houdt verband met de verkiezingen en de daarop volgende kabinetsformatie. De commissie zal in het vervolg wederom er op toe zien dat vóór 1 juli van enig jaar verslag zal worden gedaan.

De commissie kwam in het jaar 1993 negen maal bijeen. In het navolgende doet zij in chronologische volgorde daarvan verslag.

Op 26 januari 1993 ontving de commissie een vertegenwoordiger van een gerenommeerd Nederlands bedrijf inzake vermeende, heimelijke manipulaties in relatie tot een Arabisch land. Na een oriënterend en bemiddelend gesprek van leden van de commissie met een vertegenwoordiger van de beschuldigde organisatie bleek dat de kwestie kon worden opgelost.

Op 24 maart 1993 voerde de commissie mondeling overleg met de Minister van Defensie over het proces van verwijdering en vernietiging van de dossiers die zich bij de Militaire Inlichtingen Dienst (MID) bevinden. De minister verklaarde dat de procedure geheel aansluit bij die van de BVD. Ook de criteria voor de op te stellen concept-vernietigingslijst zijn overeenkomstig de door de BVD gehanteerde criteria. De vernietiging zal in belangrijke mate persoonsdossiers betreffen, waarvan 99% bestaat uit dossiers van militair personeel. De commissie ging in dit overleg

¹ Samenstelling:

Leden: Bolkestein (VVD), Wallage (PvdA), voorzitter, Wolffensperger (D66), Heerma (CDA).

S-BB

tevens in op het functioneren van de MID en op de stand van de reorganisatie van de dienst.

Door de gewijzigde omstandigheden in centraal en oost-Europa zijn ook de omvang en intensiteit van de werkzaamheden van de MID aangepast. Hierdoor werd het mogelijk het aantal personeelsleden van de dienst terug te brengen. Niettemin is nog geen sprake van een stabiele situatie in de betreffende regio. De nieuw gevormde republieken hebben te kampen met tal van problemen uit het verleden, niet alleen op het militaire vlak. Zo baart het beheer en het onderhoud van de diverse kerncentrales grote zorgen.

Over de reorganisatie meldde de bewindsman dat na de zomer van 1993 een plan zal worden gepresenteerd. De commissie besloot de ontwikkelingen met belangstelling af te wachten.

Op 30 maart 1993 kwam de commissie bijeen ter bespreking van de voortgang van het proces van verwijdering en vernietiging van BVD-dossiers. Hierbij was ook de Minister van Justitie aanwezig omdat een aantal BVD-rapportages bij andere ministeries berusten, waaronder het Ministerie van Justitie.

De discussie had vooral betrekking op enkele aspecten, waarvoor het Driemanschap, onder leiding van de heer Zoutendijk, aandacht had gevraagd.

Ook werd van gedachten gewisseld over een aantal operationele aangelegenheden op het terrein van geweldadige acties, van de non-proliferatie en over extreem rechtse organisaties.

De commissie stelde tevens aan de orde de veiligheidsaspecten van kerncentrales in centraal- en oost-Europa, alsmede de handel in nucleair materiaal. Zij werd voorts ingelicht over de waakzaamheid ten aanzien van de levering van dergelijke goederen.

De commissie kwam op 13 mei 1993 bijeen op verzoek van de minister-president. De minister wenste de commissie in te lichten over de situatie in de Republiek Suriname in het algemeen en over de gespannen verhouding tussen de overheid en het leger in het bijzonder. Dit overleg werd op 18 mei 1993 voortgezet, maar dan in aanwezigheid van de Minister van Defensie.

Op 29 juni 1993 vond overleg plaats met de Minister van Binnenlandse Zaken. In dat overleg besprak de commissie enkele onderdelen van het jaarverslag van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, die niet in het openbaar te maken verslag worden opgenomen. Ook kwamen in deze vergadering aan de orde berichten over een systematische en gedwongen verhuizing naar Nederland van criminele Antilliaanse personen. De minister gaf een toelichting op de situatie terzake en stelde de commissie in staat kennis te nemen van alle geheime operationele bijzonderheden. Tijdens deze vergadering ging de minister nog nader in op de schriftelijke vragen vanuit de Kamer, waarvan de beantwoording niet in het openbaar kan geschieden (Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 1992-1993, nr. 641).

Op 1 juli 1993 kwam de commissie in spoedzitting bijeen naar aanleiding van de bomaanslag op het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De Minister van Binnenlandse Zaken gaf een overzicht van de gebeurtenissen en van de mogelijke achtergronden daarvan. Ook werd ingegaan op de BVD-inspanningen gedurende de afgelopen periode en op de mogelijkheden en onmogelijkheden om dergelijke aanslagen in alle gevallen te voorkomen.

De commissie kwam op 2 november 1993 in vergadering bijeen met de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken, zulks naar aanleiding

van uitspraken van een hoofdcommissaris van politie inzake criminele infiltratie in politieke partijen.

De commissie werd uitvoerig ingelicht over de achtergronden en de gang van zaken. In dit verband werd de procedure toegelicht die in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten is voorgeschreven met betrekking tot het uitwisselen van gegevens met het oog op de bescherming van de democratische rechtsorde. Over de naderhand gevolgde procedure in twee individuele gevallen vond vooraf afstemming plaats met de commissie. Van de door de BVD uitgebrachte ambtsberichten ontving de commissie een afschrift. De ambtsberichten zijn uitgebracht aan de betreffende partijvoorzitters, zulks vanuit de gedachte dat de partijvoorzitters degenen zijn die door betrokkene eventueel in rechte kunnen worden aangesproken in het geval de partij tot maatregelen overgaat. De commissie onderschrijft deze gedachtengang en acht het noodzakelijk dat iemand in alle gevallen in staat moet zijn zich te verweren indien hij in zijn belangen wordt geschaad. De commissie is van oordeel dat de verstrekte inlichtingen zich niet lenen voor verdere openbaarmaking. Zij verwijst in dit verband naar haar brief van 3 november 1993 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (kamerstuk 23 476, nr. 3).

In een vergadering van 22 december 1993 ontving de commissie het Driemanschap, dat, op verzoek van de commissie, een rapport heeft opgesteld over het verzamelen, het verwijderen, het bewaren en het vernietigen van gegevens bij de BVD.

De commissie spreekt ook hier haar erkentelijkheid uit over het gedegen resultaat dat het Driemanschap heeft vervaardigd.

Het rapport bevat een aantal aanbevelingen, die de commissie heeft onderschreven. Deze aanbevelingen zijn voorgelegd aan de verantwoordelijke ministers, met het verzoek deze van commentaar te voorzien. Het lag in het voornemen van de commissie het kabinetsstandpunt hierover, alsmede de concept-vernietigingslijst te bespreken met de betreffende ministers. Dit voornemen bestaat nog steeds, zij het dat de voortgang vertraging heeft opgelopen als gevolg van recente uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (zie ook de brieven, gedrukt onder kamerstuk 22 036, nrs. 4 en 5). Zodra het kabinet een standpunt zal hebben geformuleerd over de aanbevelingen, over de gevolgen van de bovengenoemde uitspraken voor het proces van vernietiging van dossiers en over een, al dan niet bijgestelde concept-vernietigingslijst, zal de commissie dit met de bewindslieden bespreken. Vervolgens zal de Kamer afzonderlijk verslag worden gedaan en zal het rapport van het Driemanschap worden openbaar gemaakt.

Los van de hiervoor genoemde vergaderingen gaf de regering de commissie tussentijds nog vertrouwelijke inlichtingen, onder meer over vanuit Nederland gestuurde gewapende Filipijnse verzetsactiviteiten en over mogelijke gevolgen van de strijd in het voormalige Joegoslavië voor de daar vandaan gevluchte gemeenschap in Nederland. In aansluiting op vragen vanuit de Kamer inzake het afluisteren van een voormalige staatssecretaris (Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 1993 – 1994, nr. 60) lichtte de regering de commissie bovendien in over de operationele aspecten van het ingestelde onderzoek terzake.

3. Verklaring van persona non grata

In het jaar 1993 ontving de commissie één brief van de regering, waarin zij in kennis werd gesteld van een verklaring van persona non grata, gericht aan een in Nederland verblijvende onderdaan van een buitenlandse mogendheid, ten gevolge van inlichtingenactiviteiten.

4. Brieven

De commissie ontving in de verslagperiode, naast brieven van de regering, elf brieven van particulieren en instanties. Drie van deze brieven bevatte een klacht over het handelen van de BVD. De adressanten konden worden geantwoord, na onderzoek, dat geen sprake was van onrechtmatig handelen van de dienst. De overige brieven hadden, onder meer, betrekking op de opschoning van de dossiers bij de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De voorzitter van de commissie,
Wallage

De griffier van de commissie,
Van der Windt